

Сок. – Сокирянський р-н
 Стор. – Сторожинецький р-н
 Хот. – Хотинський р-н

ЛІТЕРАТУРА

1. Балли Ш. Французская стилистика / Шарль Балли ; [пер. с фр. К. А. Долинина ; под ред. Е. Г. Эткинда; вступ. ст. Р. А. Будагова]. – [2-е изд., стер.]. – М. : Эдиторал УРСС, 2001. – 393 с.
2. Бондарко А. В. Функциональная грамматика / Александр Владимирович Бондарко. – Л. : Наука, 1984. – 136 с.
3. Виноградов В. В. О категории модальности и модальных словах в русском языке / В. В. Виноградов // Избранные труды: исследования по русской грамматике. – М. : Учпедгиз, 1975. – С. 53–87.
4. Есперсен О. Философия грамматики / Отто Есперсе / [пер. с англ.: В. В. Пасека, С. П. Сафроновой ; ред., предисл. Б. А. Ильяша] ; – [2-е изд., стер.] – М. : Едиториал, 2002. – 404 с.
5. Руснак Н. О. Лінгвокогнітивні та прагматичні виміри діалектних текстів буковинських говірок : монографія. – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2009. – 448 с
6. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
7. Шинкарук В. Д. Категорії модусу і диктуму у структурі речення : монографія / Василь Дмитрович Шинкарук. – Чернівці : Рута, 2002. – 272 с.

Nataliia Rusnak

Category of indefiniteness in Bukovina's dialect speech

The article analyzes means of category of indefiniteness in Bukovineans' dialect speech which embraces pronouns, particles, parentheses, and constructions of different origin. The lingual nature of parenthesis is studied. The meanings of approximateness and supposition are treated as forms of category of indefiniteness.

Key words: dialect speech, category of indefiniteness, parenthesis, pronouns, particles.

Валентина Лєснова

ПОРІВНЯННЯ ЯК ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ ОЦІНКИ В ДІАЛЕКТНОМУ МОВЛЕННІ

У статті проаналізовано структурно-семантичні особливості порівнянь, властивих українському діалектному мовленню, виявлено їхню функціональну активність та специфічні риси в різних діалектних континуумах.

Ключові слова: порівняння, суб'єкт порівняння, об'єкт порівняння, основа порівняння, порівняльний сполучник, оцінка.

Важливою тенденцією розвитку сучасної лінгвістики є прагнення вивчати мову в контексті основних проблем антропології, у тісному зв'язку з природою людини, її внутрішнім і зовнішнім світом [7, с. 3]. Одним із найважливіших аспектів інтелектуальної діяльності людини є оцінка, яка знаходить своє безпосереднє відображення в мові. О. Л. Бессонова тлумачить оцінку як

лінгвокультурологічну категорію, наголошуючи на тому, що відображувані в цій категорії елементи „є приналежністю не тільки мови, але й культури... Семантика елементів категорії оцінки є єдністю мовного значення й позамовного змісту” [2, с. 31].

У вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці є чимало праць, автори яких досліджують сутність лінгвістичної категорії оцінки, її структурно-семантичні та функціональні особливості, засоби її вираження, а також суміжні з нею явища емотивності, експресивності, образності (Н. Д. Арутюнова, О. Л. Бессонова, В. М. Богуславський, Н. І. Бойко, О. М. Вольф, Т. А. Космеда, Н. О. Лук'янова, Т. В. Маркелова, О. М. Островська, У. В. Соловій, В. М. Теля, В. А. Чабаненко, Л. Б. Шутак та ін.). Водночас недостатню увагу приділено особливостям вираження зазначеної категорії в діалектному мовленні, зокрема не були предметом спеціального аналізу порівняння як засіб вираження оцінки в діалектному тексті. Цим і зумовлено актуальність пропонованої статті.

Як зауважує Л. В. Прокопчук, у найбільш узагальненому витлумаченні порівняння може бути представлено як засіб пізнання, що виявляється в усіх сферах людської діяльності. Воно є одним із чинників процесу відображення дійсності у свідомості людини й відтворюваній нею мовній діяльності [6, с. 5].

К. І. Мізін кваліфікує компаративні фразеологічні одиниці як „лінгвокреативні шедеври”, зазначаючи, що „вони несуть заряд оцінки, емотивності, експресії або найвищої / найнижчої інтенсивності еталонізованої ознаки” [5, с. 67]. Стійке порівняння реалізує кілька мовних функцій – власне семантичні та комунікативно-прагматичну. Остання полягає у формуванні в слухача емотивних оцінок (унаслідок емоційного сприйняття образу) та ціннісних характеристик предмета мовлення, а також уявлень про умови мовлення (його „стиль”) [3].

Порівняння посідають настільки вагоме й настільки своєрідне місце в українській фразеології, що цілком закономірно привертають до себе увагу багатьох дослідників, які аналізують ці мовні одиниці в аспектах не лише власне лінгвістичних, але й психолінгвістичних, етнокультурних, когнітивно-функціональних. Зокрема, дослідженню порівняння як лінгвістичної категорії, визначенню його структурно-семантичних властивостей в українській мові присвячено наукові розвідки М. Ф. Алефіренка, І. К. Кучеренка, А. М. Найди, Л. В. Прокопчук, Н. П. Шаповалової та ін. Діалектні порівняльні конструкції були об'єктом дослідження Г. М. Доброльожі (поліські говірки), М. Я. Олійник (гуцульські), О. В. Шкуран (східнословобожанські та східностепові) та ін.

Однак нині відсутній системний опис порівняльних конструкцій, виконаний на матеріалі текстів спонтанного усного мовлення носіїв різних українських говірок. Не створено й ґрунтовного словника стійких народних порівнянь (укладений О. С. Юрченком та А. О. Івченком у 1993 р. словник, безперечно, має неабияку наукову цінність, проте й не позбавлений суттєвих недоліків, зокрема щодо подання інформації про місце фіксації порівнянь). Зауважимо, що на сьогодні основним методом збирання діалектного матеріалу із фразеології здебільшого є анкетування: експлоратори опитують інформаторів безпосередньо під час експедицій або заочно за допомогою спеціально

створених анкет. Не відкидаючи правомірність цього методу, припускаємо, що зібраний у такий спосіб матеріал не дає достовірної картини щодо функціональної активності в обстежуваних говірках, зокрема й у мові загалом тієї чи тієї конструкції. Так, записуючи в 1989–1995 рр. матеріал за питальником у 64 східнословобожанських говірках, ми зафіксували 100 стійких порівнянь, які характеризують людину [4, с. 46–48]; О. В. Шкуран за спеціально розробленим питальником, який нараховує 250 питань, у 2002–2011 рр. записала від респондентів різних вікових груп, носіїв східнословобожанських та степових говірок, понад 5 000 компаративних фразеологізмів [8]. Водночас із діалектних текстів, зібраних у хрестоматії східнословобожанських говірок (413 сторінок), методом суцільної вибірки ми виписали лише 28 таких конструкцій. Імовірно, частоту вживання порівняльних зворотів у мовленні можна вважати специфічною індивідуальною рисою мовця; так, зафіксовано відразу три порівняння в такому мікротексті: *л'ітом на до|рог'і пил'у|ги по кол'іна // ў д'ецтв'і ми б'ігали по пил'у|г'і / **йак по пуху** // парами і ку|палис'а ў н'і| / **йак горон|ц'і** // пил'у|га була б'іла / б'іла / і ми **йак миш'і** у му|ц'і* (Схсл, с. 88). Зауважимо, що в інших говірках української мови функціональна активність порівнянь у текстах спонтанного усного мовлення також є невисокою, так, із чотирьох хрестоматій текстів з різних наріч української мови (див. список використаних джерел), загальний обсяг яких майже 1 300 сторінок, ми виписали лише 45 порівняльних конструкцій. Безперечно, не можна вважати недостовірною інформацію, зібрану в говірках методом анкетування, але зіставлення її з текстографічними джерелами дає підстави говорити про ймовірне розмежування активного й пасивного словникового запасу діалектоносіїв.

Отже, метою пропонованої статті є аналіз порівнянь як засобу вираження оцінки в текстах діалектного мовлення.

Сформульована мета зумовила необхідність розв'язати такі завдання: з'ясувати структурно-семантичні особливості порівнянь, властивих українському діалектному мовленню, виявити їхню функціональну активність та специфічні риси в різних діалектних континуумах.

Проаналізуємо зафіксовані порівняння за кількома ознаками.

1. Використовуваний порівняльний сполучник

У більшості виділених компаративних конструкцій (70 із 73) ужито порівняльний сполучник *як*: *в'ін у мене **йак голуб** ї жи^еве^умо ми ду|ша ў ду|шу* (Схсл, с. 67); *жиў у се^улов'і дуже не^уфайний і хитрий / **йак коцур** / пуп* (Закарп, с. 30); *то ни раз ў банки ноги були чирвоні **йак раки*** (Буков, с. 130); *так'і си|ни **йак орли*** (Борисп, с. 159).

Сполучник *як* у говірках може мати відмінності у фонетичному оформленні. Так, у буковинських говірках паралельно функціонують варіанти *йак*, *йек*, рідше *йік*: *йі|кі ко|лис фос|ти ў ді|ўки бу|ли // до|ўгі / до кол'ін // з|рубі **йек ку|лак*** (Буков, с. 127); *йек ми ко|лис запл'талиси! / ў дві |кіски / ў три / ў ш|тири / квіточ|ки клали / а ти|пер рітко йі|ка ўд|ну |кіску запл'те // біл'ши |хог'е роспл'ченими / **йік від'ми*** (Буков, с. 315); звуки [e], [i] як рефлексії [a]

після м'якого приголосного – типова риса буковинських говірок [1, с. 218]. У східнополіських говірках відомий варіант сполучника із дзвінким кінцевим приголосним *йаг*: *да ўже в'італи ме^{не} йаг^г го^{соц}'а за сто^{лом}* (Борисп, с. 174).

У проаналізованих джерелах зафіксовано лише одне порівняння із сполучником *мов*: *л'іс / йа^киї ц'в'іў / моў сад / так ба^{гато} було там фрук^{тових} де^{ре}ў* (Схсл, с. 89); одне із сполучником *наче*: *оце си^джу на пе^ч'і // наче ду^{рочка}* (Борисп, с. 167); одне порівняння оформлено без сполучника: *сеї год ни^еўро^{жаї} на кар^{тошки} ... ну го^{рох} і го^д'і / нику^{даши}'а* (Борисп, с. 125).

2. Суб'єкт порівняння

У зафіксованих порівняннях суб'єктом найчастіше є людина (55 випадків із 73 фіксацій) в різноманітних її проявах: а) зовнішність: *д'ітки у них у^с'і йак анге^ллоч'ки / б'іл'і / б'іл'і* (Схсл, с. 68 – 69); *той вінок буў ду^{жи} файний / і моло^{да} в нім була йак ка^{лина}* (Буков, с. 201); *нен'о такий файний буў / йак нама^л'ований* (Буков, с. 309); б) риси характеру: *Нестор Хведорови^ч' // не даї Бог збр^е'хат' / злиї йак ч'орт* (Схсл, с. 65); *жиў у се^лов'і ду^{же} не^файний і хитрий / йак ко^{цур} / пуп* (Закарп, с. 30); в) поведінка: *с'м іш'ки с'м іш'ками / а п'йаниеї му^{жик} / йак со^{бака} / н'іколи не знайеиш / шо ў н'ого на у^м'і* (Схсл, с. 71); *вин сто^{їт}' так / ну / йак з'вараний* (Волин, с. 310).

Крім того, суб'єктами порівняння можуть бути предмети одягу: *по^верх оде^жини пла^ток рос^{те}ли^ец'а по ўс'іх г^руд'ах / а в ін же ж йак вимал'уваний* (Схсл, с. 327); природні об'єкти: *а во^{да} йак скло! а берега ї не бач'іш // і гли^{бока} / і сто^яла йак зер^{кало}* (Схсл, с. 91); продукти харчування: *галуш'ки / ко^{лис} та^{кі} йак мі^зин:і пал'чики ко^{лис} / (...) ти^пер галушка та^{ка} шо п'ливаїе ў са^{лі} / йак ма^{ко}гін здоро^{ве}цка* (Буков, с. 84); *хл'іб^н пе^ч'е баба са^{ма} // ти спро^{си} у нейї / хл'іб^н йак пух* (Схсл, с. 400) тощо.

У двох випадках суб'єктом порівняння є життя людини, прожиті нею роки, про скороминущість їх ідеться в таких порівняннях: *роки йак роз^нуздан'і кон'і ле^т'ат' / ле^т'ат' / ле^т'ат'* (Схсл, с. 75); *жиз'н'а пройшла йак ў карти про^{гра}ў* (Буков, с. 305).

3. Об'єкт порівняння (еталон)

Об'єкт порівняння виражено переважно іменниками різної семантики. Зокрема, людину можуть порівнювати з тваринами, птахами, комахами: *не було н'іч'ого / ноги по^{мит}' н'ігде було / приїдемо з шахти йак поро^с'ата* (Схсл, с. 38); *та в ін у мене йак голуб ї жи^еве^{мо} ми ду^{ша} ў ду^{шу}* (Схсл, с. 67); *та^{ка} норо^улива / йак ко^{рова}* (Схсл, с. 70); *пови^ростали д'ітки / йак голу^{би} / пови^рел'італи з гн'із^{да} / не дозо^{вес}':а* (Схсл, с. 71); *л'уди с'тали ўми^{рат}' / йак му^{хи}* (Схсл, с. 87).

Мотивація в таких порівняннях може бути затемнена; так, у порівнянні *п'йут йак коні* (Буков, с. 322) йдеться про надмірне вживання молоддю алкогольних напоїв, припускаємо, що в цьому випадку в основі порівняння – значна кількість води, яку п'ють коні. Зафіксовано ще одне порівняння з такою самою семантикою: *а він приїде п'йений / йек цап* (Буков, с. 313), у якому об'єкт порівняння не є логічно вмотивованим.

В окремих випадках мотивацію порівняння розтлумачує сам носій у подальшому контексті, наприклад: *см іш'ки с'м іш'ками / а п'йаниеї му^{жик} /*

йак собака / н'іколи не знайе^ш / шо ў н'ого на ум'і ... Г^ришка хот' добрий / коли п'яний / та луч':е ото де^ржац':а поод:ал' от б-е^ди (Схсл, с. 71). Компонент *собака* як об'єкт порівняння традиційно вживають для номінації людини злої: злий як собака, розбісивсь як собака, сердитий як собака, як скажений собака або хитрої: облесливий як собака, хитрує як собака, хитрує як собака за вечерю (Юрченко, с. 141–143). У наведеному ж контексті семантика інша – ідеться про непередбачуваність вчинків п'яної людини.

Людину порівнюють також із міфічними істотами, такі порівняння переважно є засобом негативної оцінки: л'ута / **йак ч'орт'ака** (Схсл, с. 327); си напудила / **йік чорт'и ў некл'і** (Буков, с. 315); ти пер'р'ітко йі'ка ўд'ну кіску заплі'те // біл'ши хог'е росплі'ченими / **йік від'ми** (Буков, с. 315).

Зафіксовано характерне для говіркового мовлення послаблення значення вказівності займенника *той* (*та, те*) і перетворення його на займенник-артикуль [1, с. 124], який може бути в препозиції та постпозиції щодо іменника – об'єкта порівняння: **йак нали'т'ат' / йак т'і ворони** / стр'іл'айут' (Схсл, с. 350); а к'іно н'іме / н'іч'ого не^ш пон'імаеім / т'іл'ки на картинки диві'мос' / **йак барани т'і** (Схсл, с. 336); у закарпатських говірках зафіксовано характерні для південно-західного наріччя редуковані форми цього займенника: *была дуже на'радна* / **йак тут'а пи'санка** (Закарп, с. 33); *та мы со'б'і так к'расно жили* / **йак то'т'і голу'бы** (Закарп, с. 66).

Об'єктами порівняння можуть бути також дієприкметники: *по'верх оде'ж'ини пла'ток рос'тели'ц'а по ўс'іх з'руд'ах* / а в ін же ж **йак вимал'уваний** (Схсл, с. 327); *ди'в'іц':а / ди'в'іц':а / а подуш'ки йа'к'і / а наволоч'ки* / **йак писан'і** / а до'р'іжки / та во'на ж май'стрин'а та до ўс'акого ж д'іла (Схсл, с. 380); *нен'о такий файний бу'ў* / **йак нама'л'ований** (Буков, с. 309); *вин сто'йт' так / ну* / **йак з'вараний** (Волин, с. 310).

Ще один спосіб вираження об'єкта – атрибутивні словосполучення з узгодженим або неузгодженим означенням: *ку'пили шарі'ки б'іл'ш'і за са'му мо'йу Мар'іч'ку* / а во'на так гордо йіх / **йак мален'ка корол'ева** (Схсл, с. 72); *роки йак роз'нуздан'і кон'і ле'т'ат' / ле'т'ат' / ле'т'ат'* (Схсл, с. 75); *а та во'д'аноч'ка і лопнула / ну во'на та'ка* / **йак із виш'н'і косточка** (Схсл, с. 96); *галуш'ки / коліс та'кі йак мі'зин:і пал'чики* (Буков, с. 84); *будиш біла йек по'пова дон'ка* (Буков, с. 126); *а церква і кру'гом церкви* / **йек ви'ликий жи'вий квіт'ник** (Буков, с. 184); *а в нас матка та'ка пишна / а в нас матка та'ка файна* / **йек бу'лка пше'нична** / а в нас бат'ко пишний / а в нас бат'ко та'кий файний / **йек ко'лач пше'ничний** (весільна пісня) (Буков, с. 223); *а ми' милен'кы'ї се'д'ит' йак йасно'є сонце* (пісня) (Борисп, с. 108).

Якщо порівняльні конструкції приєднано до дієслова, то об'єкт може бути побудовано за моделлю порівняльний сполучник як + іменник + обставина місця, виражена іменником у місцевому відмінку з прийменником у: *ч'о'го ото мужи'є'ки ў бутилку загл'а'дайт' / жи'є'вут' же* / **йак варени'є'ки ў масл'і** з та'кими жо'нами (Схсл, с. 71); *там нас пом'іс'тили на танке'р / на'бито було* / **йак с'є'л'одки ў боч'к'і** / нам н'іде було де і при'є'істи (Схсл, с. 165); *с'тарші л'убили б'рати нас на з'битки / ка'зали / шоб' йіли д'ріш'а / то*

віростимо бігом / йак колачі ў ниці (Буков, с. 308); *си напудила / йік чорти ў некл'ї* (Буков, с. 315).

4. Основа порівняння

Серед зафіксованих порівнянь виділяємо структури двох типів. До першого зараховуємо ті, у яких основа порівняння вербально виражена: *йакшо кобус' нужна крейда / біла-біла / йак с'н'іг' / помазати хату / то за крейдою їдут' на Грузинку* (Схсл, с. 88) – суб'єктом порівняння є *крейда*, об'єктом – *сніг*, основою – колоратив *біла*; *йікі коліс фости ў діўки були // доўгі / до колін // грубі йек кулак* (Буков, с. 127) – суб'єктом порівняння є *дівочі коси*, об'єктом *кулак*, основою – ознака товщини *грубі*. Більш поширеними є порівняння, основа яких зазнала редукції, вона стає зрозумілою лише з контексту: *а вода [прозора] йак скло!* (Схсл, с. 91); *від'аласа за хаз'айіна хо'рошого / хаз'айство файне / ўс'о йе / ходила [горда] йак нава* (Буков, с. 323).

В окремих випадках важко відновити точний вербальний репрезентант основи порівняння, можемо говорити лише про характер оцінки, так, безперечно позитивно-оцінним є порівняння *так'ї си'ни йак орли* (Борисп, с. 159). Символ орла – один із найдавніших у багатьох світових культурах. У християнстві орел є втіленням божественної любові, справедливості, духу, віри. Порівняння чоловіка з орлом поширене в українській усній народній творчості, у народній уяві орел може уособлювати силу, гордість, відвагу, велич.

Одне й те саме стійке порівняння в тих самих говірках можуть уживати з вербалізованою або з редукованою основою: *то ни раз ў банки'ноги були чирвоні йак'раки* (Буков, с. 130); *то'поки ўс'о пові'пирайу / то'рук'е і'ноги йек'раки* (Буков, с. 285).

У мікротексті *галушки / коліс такі йак мі'зин:і пал'чики коліс / (...)* *ти'пер галушка така шо пливає ў'салі / йак мако'гін здоро'вецька* (Буков, с. 84) основа (*великі*) вербально виражена лише в другому порівнянні. Зауважимо, що позитивний характер оцінки в першому порівнянні підкреслено зменшувально-пестливим суфіксом в іменникові – об'єкті порівняння (*пал'чики*), тоді як негативну оцінку другого порівняння підсилює суфікс згрубілості в прикметникові – основі порівняння (*здоро'вецька*).

5. Характер оцінки (позитивна / негативна)

Значної кількісної переваги порівнянь позитивної або негативної семантики в проаналізованих текстах не зафіксовано. В окремих випадках оцінка є нейтральною, зокрема, коли йдеться про розмір суб'єкта: *а та вод'аноч'ка і лопнула / ну вона така / йак із'виш'н'ї косточка* (Схсл, с. 96); *звар'а кулешу таку / йак кушіл' завиліка* (Буков, с. 87). Зауважимо, що характер оцінки безпосередньо залежить від суб'єкта порівняння. Так, у східнополіських говірках зафіксовано дві порівняльні конструкції, у яких об'єктом порівняння є *горох*, у першій із них ідеться про дрібну картоплю, оцінка негативна, що підкреслює й прикметник виразної негативної семантики *никудашн'а*: *сеї год ни'уро'жай на картошки ... ну'горох і'год'ї / нуюдашн'а* (Борисп, с. 125); у другому випадку з горохом порівняно сльози, конотація співчутлива: *і так'б'ідній сто'їт' / с'л'ози йаг'горох* (Борисп, с. 168).

Цікавим прикладом нанизування в одному мікротексті кількох порівнянь позитивної семантики є побажання молодим на весіллі, зафіксоване в буковинських говірках: *бести* *були к'расні йак вис'на* / *а ситі йак осін'* / *а бо'гаті йак св'ата зим'яа* / *а дужи йак вода* // (...) *абисти л'убилиси* / *йак голу'бці* / *а пло'дилиси йак к'рілики* (Буков, с. 219).

Характер оцінки може бути підкреслено відповідними словотворчими формантами – суфіксами пейоративності або меліоративності. Порівняймо: *Нестор Хведорови'ч* // *не даї Бог збре'хат'* / *злий йак ч'орт* // *ми йо'го бо'йали'с'а* (Схсл, с. 65) – *прийшла додо'му* / *л'ута* / *йак ч'орт'ака* / *б'іга ту'ди с'уди по хат'і* (Схсл, с. 295); в обох випадках злу людину порівняно з чортом, але в другому випадку суфікс *-ак(а)* надає порівнянню більшої експресивності й конотативної виразності. У порівнянні *д'ітки у них у'с'і йак анге'лоч'ки* / *б'іл'і* / *б'іл'і* (Схсл, с. 68–69) оцінку, виражену за допомогою лексеми виразної позитивної семантики *ангел*, посилено зменшувально-пестливим суфіксом у її складі.

Отже, як свідчить проаналізований матеріал, стійкі порівняння не мають істотних структурно-семантичних відмінностей у різних говірках української мови. Специфіка їх полягає лише у фонетичному оформленні порівняльного сполучника (*як, ек, йік, яг*), наявності редульованих форм займенників *тоті, тута* в закарпатських говірках, а також у вживанні діалектних слів – назв об'єкта порівняння, напр.: *жиу' у се'лов'і дуже не'файні' і хитри' / йак ко'цур* / *пуп* (Закарп, с. 30); іменник *ко'цур* відомий у південно-західних говірках зі значенням 'кіт-самець' (Турчин, с. 151), 'старий кіт' (Шило, с. 151) 'згруб. кіт' (СловБуков, с. 228); *ді'ю'ки йе'кі були на віда'ні мали кинути га'лунку у'воду і си у'мити* / *шоб була к'расна йек ца га'лунка* (Буков, с. 177); *галунка* 'крашанка' (Гуц, с. 43; Онишк, 1, 158; СловБуков, с. 67; Шило, с. 89).

Перспективу подальших досліджень убачаємо у виконанні їх на ширшому фактичному матеріалі із залученням текстів з інших говірок української мови.

ДЖЕРЕЛА ТА ЇХНІ УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

Борисп – Бідношия Ю. І. Говірки Бориспільщини : сучасні діалектні тексти та пам'ятки мови / Ю. І. Бідношия, Л. В. Дика. – К. : Ін-т укр. мови НАНУ, 2008. – 480 с.

Буков – Буковинські говірки : хрестоматія діалектних текстів / [укл. : Руснак Н., Гуйванюк Н., Бузинська В.]. – Чернівці : Рута, 2006. – 383 с.

Волин – Аркушин Г. Голоси з Волинського Полісся (тексти) / Григорій Аркушин. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010 – 542 с. + 2 електрон. опт. диски (DVD).

Гуц – Гуцульські говірки : короткий слов. / [відп. ред. Я. Закревська]. – Л., 1997. – 232 с.

Закарп – Українські закарпатські говірки : тексти / [упор. та передм. О. Ф. Мигoliniць, О. Д. Пискач]. – Ужгород : Ліра, 2004. – 400 с.

Онишк – Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок / М. Й. Онишкевич. – К. : Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, 1984. – Т. 1–2.

СловБуков – Словник буковинських говірок / [за заг. ред. Н. В. Гуйванюк]. – Чернівці : Рута, 2005. – 688 с.

Схсл – Українські східнословобожанські говірки : сучасні діалектні тексти : навч. посіб. / [упоряд. : К. Д. Глуховцева, В. В. Леснова, І. О. Ніколаєнко ; за ред. К. Д. Глуховцевої]. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2011. – 424 с.

Турчин – Турчин Є. Д. Словник села Тилич на Лемківщині / Є. Д. Турчин. – Л. : Укр. академія друкарства, 2011. – 384 с.

Шило – Шило Г. Наддністрянський регіональний словник / Гаврило Шило. – Л. : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2008. – 288 с.

Юрченко – Юрченко О. С. Словник стійких народних порівнянь / О. С. Юрченко, А. О. Івченко. – Х. : Основа, 1993. – 176 с.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бевзенко С. П. Українська діалектологія : навч. посіб. для студ. філол. ф-тів ун-тів і пед. ін-тів / С. П. Бевзенко. – К. : Вища шк., 1980. – 246 с.
2. Бессонова О. Л. Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивно-гендерні аспекти / О. Л. Бессонова. – Донецьк : ДонНУ, 2022. – 362 с.
3. Лебедева Л. А. Устойчивые сравнения русского языка во фразеологии и фразеологии : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01 [Електронний ресурс] / Лебедева Людмила Алексеевна. – Краснодар, 1999. – 296 с. – Режим доступу : <http://www.lib.ua-gu.net/diss/cont/183859.html>
4. Леснова В. В. Номінація рис людини в українських східнословобожанських говірках : моногр. / В. В. Леснова. – Луганськ : Альма-матер, 2004. – 193 с.
5. Мізін К. І. Перспектива вивчення антропоцентричності усталених порівнянь (на матеріалі компаративних фразеологій англійської, німецької, української та російської мов) / К. І. Мізін // Лінгвістика : зб. наук. пр. – Луганськ, 2009. – № 1. – С. 65–70.
6. Прокопчук Л. В. Категорія порівняння та її вираження в структурі простого речення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова” / Л. В. Прокопчук. – К., 2000. – 17 с.
7. Снитко Е. С. Внутренняя форма номинативных единиц / Е. Н. Снитко. – Львов : Свит, 1990. – 188 с.
8. Шкуран О. В. Національно-культурне підґрунтя компаративних фразеологізмів східнословобожанських та східностепових говірок Середнього Подінців'я : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова” / О. В. Шкуран. – Луганськ, 2011. – 20 с.

Valentina Lesnova

Comparison as a Means of Expression of Evaluation in Dialectal Speech

The article deals with the analysis of the structural and semantic peculiarities of comparisons characteristic of the Ukrainian dialectal speech. Their functional activity and specific features in different dialectal continuums have been revealed.

Key words: comparison, subject of comparison, object of comparison, basis of comparison, comparative conjunction, evaluation..

Михайло Бігусяк

КОЛЕКТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНІ ПРІЗВИСЬКА В ГОВІРКАХ ІВАНО-ФРАНКІВЩИНИ

У статті розглянуто колективно-територіальні прізвиська говірок Івано-Франківщини як своєрідні чинники, що кодують інформацію про одну із сторін світу, здійснено систематизацію їх за основними семантичними кодами.

Ключові слова: колективно-територіальне прізвисько, неофіційна антропонімія, семантичний код, дефініція.

Зміна наукових парадигм гуманітарних наук у бік антропоцентризму й динаміки, яка відбувається сьогодні, у центрі наукового пізнання ставить